

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Методична серія
Випуск № 478

Заснована в 2016 році

А. Ю. Мась

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПІДГОТОВКИ, ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ**

*Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Галузь знань: 6 Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальності: 618 Геодезія та землеустрій*

Миколаїв – 2026

**УДК 332(076)
М 31**

*Рекомендовано до друку радою факультету
економічних наук ЧНУ ім. Петра Могили
(протокол № 4.5.1 від 25 грудня 2025 р.)*

Рецензенти:

Шворак А. М., доктор економічних наук, професор
кафедри агрономії Луцького національного технічного
університету.

Мась А. Ю.

М 31 Методичні вказівки до підготовки, виконання та захисту кваліфікаційних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво. Спеціальності: G 18 Геодезія та землеустрій : методичні вказівки . Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2026. 36 с. (Методична серія ; вип. 478).

Методичні вказівки для підготовки, виконання та захисту кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розроблені для підтримки студентів за напрямом G Інженерія, виробництво та будівництво спеціальності: G18 Геодезія та землеустрій. Методичні рекомендації містять загальні рекомендації щодо виконання та захисту бакалаврських кваліфікаційних робіт, вимоги до оформлення роботи та супровідних документів.

УДК 332(076)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2.ЕТАПИ РОБОТИ НАД КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ БАКАЛАВРА....	8
3.РОЗПОДІЛ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКА БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ І СТУДЕНТА	9
4.ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	11
5.ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	12
6.ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА..	16
7.ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ	22
8.ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	23
9.ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	24
ДОДАТКИ.....	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	34

ВСТУП

Відповідно до чинного *Закону України «Про вищу освіту»* перший (бакалаврський) рівень підготовки вищої освіти спрямований на формування у здобувачів умінь і здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання у визначеній галузі професійної діяльності.

Підготовка бакалаврів до наукової роботи відбувається не лише через вивчення відповідних навчальних дисциплін, а й передусім у процесі виконання кваліфікаційного дослідження. Процедура виконання бакалаврської роботи включає визначення теми та її погодження з науковим керівником, обрання методів дослідження та способів опрацювання джерел, опрацювання спеціальної літератури й нормативно-правових актів, складання бібліографічного списку, збір і систематизацію фактичного матеріалу, його аналіз і узагальнення, обґрунтування конкретних розробок і рекомендацій щодо розв'язання дослідницької проблеми, написання тексту згідно зі структурними вимогами та оформлення роботи, а також підготовку до захисту, що передбачає подання роботи керівникові на відгук, одержання рецензії, підготовку промови, відбір і оформлення ілюстративних матеріалів і створення презентації.

Вивчення труднощів, які виникають у здобувачів і наукових керівників на всіх етапах виконання кваліфікаційних робіт, стало підставою для систематизації практик наукового керівництва та підготовки цих методичних матеріалів, і сподіваємося, що подані рекомендації виявляться корисними для бакалаврів і сприятимуть полегшенню праці викладачів, що здійснюють наукове керівництво.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалавр – це освітній ступінь першого рівня вищої освіти, яку присуджує заклад вищої освіти після успішного завершення здобувачем освітньо-професійної програми обсягом від 180 до 240 кредитів ЄКТС. У разі вступу на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або фахової передвищої освіти заклад має право визнати та перезарахувати певну кількість кредитів ЄКТС у межах, визначених стандартом вищої освіти.

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота є самостійним завершеним навчально-науковим дослідженням, яке підсумовує теоретичну та практичну підготовку здобувача в межах як нормативної, так і варіативної складових освітньо-професійної програми за відповідною спеціальністю. Метою її написання та захисту є встановлення рівня готовності студента вирішувати прикладні завдання з використанням теоретичних знань і практичних умінь, набутих протягом навчання.

Під час виконання кваліфікаційної роботи студенти повинні поглиблювати, узагальнювати й закріплювати знання з профільних дисциплін, розвивати навички самостійної роботи та вдосконалювати теоретичні і практичні вміння, навчитися систематизувати й аналізувати літературу за темою, опановувати методи формулювання завдань і вибору підходів до їх вирішення з урахуванням конкретних виробничих умов, а також опановувати сучасні методи розрахунку й аналізу результатів із застосуванням комп'ютерних засобів та програмного забезпечення. У роботі студент має продемонструвати відповідність матеріалів реальним умовам виробництва, логічну структуру викладу, чіткість і лаконічність формулювань, переконливість аргументації та обґрунтованість висновків і рекомендацій для виробництва. За правильність висновків і достовірність використаних даних несе відповідальність автор роботи.

Кваліфікаційну роботу виконують у межах освітнього процесу під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника відповідної кафедри:

- тема роботи повинна бути сучасною й відповідати спеціальності;
- результати дослідження мають мати практичну цінність і бути достовірними;
- бажано, щоб їх можна було застосувати на практиці;
- зміст роботи має повністю відповідати заявленій темі.

Тематика, об'єкт, предмет та завдання кваліфікаційних робіт бакалавра мають відповідати предметній області спеціальності G 18 Геодезія та землеустрій (Згідно затвердженого Стандарту вищої освіти).

Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (далі – Стандарт) галузі знань *19 Архітектура та будівництво зі спеціальності 193 Геодезія та землеустрій*. Стандарт вищої освіти погоджено рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 14.04.2021 р. № 6, затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 р. № 517 [15].

Опис предметної області:

Об'єкти дослідження та практичної діяльності охоплюють:

- землевпорядні об'єкти, види топографо-геодезичної і картографічної роботи, державні кадастрові системи та інші геоінформаційні комплекси;
- методи, технологічні підходи й технічні засоби збору й обробки геопросторових даних, їхнє відтворення на картах і планах;
- спостереження за просторово-часовими змінами стану об'єктів.

Метою навчання є формування у здобувачів здатності вирішувати складні спеціалізовані задачі в галузі геодезії та землеустрою.

Теоретичний зміст предметної області включає основні поняття, концепції і принципи, способи та методи топографо-геодезичної і картографічної діяльності, засади землеустрою, моніторингу й охорони земель, підходи до оцінки земель та нерухомого майна; питання інженерно-геодезичних вишукувань і формування геопросторових масивів даних.

Методи, методики та технології охоплюють способи збору, опрацювання, аналізу, зберігання, відображення та інтерпретації геопросторових даних; методики польових, камеральних та дистанційних досліджень; технологічні рішення для геодезичних вимірювань і вишукувань, землевпорядного проектування та застосування геоінформаційних систем.

Інструментальна та технічна складова включає прилади, обладнання, устаткування та програмне забезпечення, необхідні для виконання завдань у сфері геодезії та землеустрою.

Під час виконання кваліфікаційної роботи бакалаври повинні:

- досліджувати нормативно-правову базу та наукову літературу вітчизняних і зарубіжних авторів для теоретичного обґрунтування сутності досліджуваного явища, його форм, напрямів і чинників;

– збирати, узагальнювати й аналізувати фактичні дані щодо об'єкта дослідження з метою виявлення тенденцій і закономірностей розвитку відповідних процесів.

Кваліфікаційна робота бакалавра є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «*Геодезія та землеустрій*» (ОК39), має обсяг 10 кредитів ECTS та є необхідною умовою для здобуття кваліфікації, передбаченої програмою.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми кваліфікаційна робота повинна бути завершеним дослідженням, що передбачає розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми в предметній області геодезії та землеустрою. До захисту допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану та самостійно підготували роботу з відгуком наукового керівника і рецензією. Робота не має містити академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації; її перевірка на плагіат здійснюється відповідно до процедур системи забезпечення якості освітньої діяльності закладу вищої освіти. Захист проводиться публічно на засіданні екзаменаційної комісії.

2. ЕТАПИ РОБОТИ НАД КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ БАКАЛАВРА

Етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

1 ЕТАП – ПІДГОТОВЧИЙ:

- вибір теми із врахуванням її актуальності, теоретичної та практичної цінності;
- визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження;
- збір матеріалу та укладання структури роботи;
- підбір та вивчення літератури з теми;
- складання плану роботи та узгодження його з керівником.

2 ЕТАП – РОБОТИ НАД ЗМІСТОМ:

- опрацювання матеріалів дослідження;
- викладення тексту роботи відповідно до її структури;
- формулювання висновків та рекомендацій;
- оформлення списку використаних літературних джерел та додатків;
- представлення чорнового варіанту тексту роботи науковому керівнику;
- виправлення зауважень, врахування рекомендацій наукового керівника;

3 ЕТАП – ЗАКЛЮЧНИЙ:

- остаточне редагування тексту, оформлення роботи згідно вимог;
- рецензування та перевірка на плагіат роботи;
- представлення завершеної та переплетеної роботи;
- підготовка доповіді та презентації роботи;
- захист.

3. РОЗПОДІЛ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКА БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ І СТУДЕНТА

За студентом закріплюється науковий керівник для супроводу виконання кваліфікаційної роботи бакалавра. Керівниками призначаються професорсько-викладацькі працівники – професори, доценти або асистенти кафедри геодезії та картографії. Під час підготовки роботи студент має право також отримувати консультації від викладачів інших кафедр закладу вищої освіти, науковців із зовнішніх навчальних чи науково-дослідних установ та провідних фахівців галузі.

Керівник кваліфікаційної роботи бакалавра виконує такі обов'язки:

- сприяє студенту у виборі й формулюванні теми, у розробці ідейної лінії та структури роботи з урахуванням власної наукової спеціалізації, програми підготовки та потреб установ-замовників;
- консультує щодо підбору літератури, джерел інформації та способів опрацювання матеріалів;
- надає настанови щодо змістових аспектів кваліфікаційної роботи;
- допомагає в підготовці наукових публікацій за результатами дослідження і сприяє їхньому розміщенню у фахових виданнях та матеріалах конференцій;
- контролює своєчасну реалізацію запланованих етапів роботи;
- несе відповідальність у випадку виявлення академічного плагіату в роботі студента;
- готує об'єктивний відгук на бакалаврську роботу перед її захистом на кафедрі;
- бере участь у засіданні кафедри під час попереднього захисту.

Студент виконує такі функції:

- обирає тему бакалаврської роботи відповідно до спеціалізації та вимог освітньої програми;
- разом із керівником формулює завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;
- складає індивідуальний план роботи та відповідає за його своєчасне виконання;
- добирає й опрацьовує нормативні акти, навчальну, наукову й довідкову літературу та інші джерела;
- застосовує набуті в процесі навчання теоретичні знання і практичні навички;
- опановує методичні підходи до дослідження об'єкта і предмета, а також досягнення мети й виконання завдань;

- аналізує наявні вітчизняні та зарубіжні рішення аналогічних проблем і адаптує їх до свого об'єкта дослідження;
  - самостійно приймає оптимальні проектні та наукові рішення;
  - у період виробничої практики на основі теоретичних положень і методики досліджень ретельно вивчає реальний стан справ за темою та підбирає фактичний матеріал;
  - на основі теоретичної частини (перший розділ) і результатів польових/камеральних досліджень (другий розділ) готує практичний розділ, формулює висновки й подає їх керівникові на перевірку;
  - усуває суттєві недоліки, виявлені під час попереднього захисту на кафедрі;
  - отримує від наукового керівника відгук на роботу;
  - готуючи презентацію з використанням сучасних ІТ-засобів, демонструє її під час попереднього захисту на кафедрі та на засіданні екзаменаційної комісії;
  - переплітає роботу та подає її разом з відгуком керівника завідувачу кафедри для офіційного оформлення допуску до розгляду;
  - отримує рецензію від профільного фахівця або науково-педагогічного працівника іншої кафедри та готує відповіді на зауваження;
  - подає електронну версію роботи відповідальній особі інституційного репозитарію для перевірки на плагіат не пізніше ніж за два тижні до захисту; на перевірку електронну копію надсилає науковий керівник;
  - несе персональну відповідальність за наявність академічного плагіату у кваліфікаційній роботі;
  - доповідає на засіданні екзаменаційної комісії згідно з графіком, затвердженим уповноваженими органами закладу вищої освіти.
- Студент повинен виконувати перелічені обов'язки у строки, визначені керівником. Бакалавр несе особисту відповідальність за якість роботи, її автентичність та своєчасність підготовки необхідних матеріалів.

4. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Написання кваліфікаційної роботи розпочинається з визначення теми дослідження.

Тему обирає студент, яка за поданням керівника має бути погоджена та затверджена кафедрою не пізніше ніж за шість місяців до кінцевого терміну подачі роботи. Вибір теми є ключовим етапом підготовки кваліфікаційної роботи. Зазвичай на завершальному курсі студент отримує значну свободу у формулюванні проблеми дослідження, що базується на його наукових інтересах. Це може бути, наприклад, продовження тем, розпочатих раніше, або використання матеріалів, отриманих під час проходження виробничої практики у профільних підприємствах. Студент повинен усвідомлювати, що вдало підібрана тема є початковою запорукою успішного виконання роботи. При виборі теми слід враховувати власний рівень підготовленості з обраної проблеми, чітко уявляти мету та очікуваний кінцевий результат, а також пам'ятати, що кваліфікаційна робота має містити самостійне теоретико-практичне дослідження. Такий підхід виявляється доцільним, оскільки в процесі навчання студенти вже опанували базові знання з обраної тематики і здатні більш професійно пропонувати шляхи вдосконалення практичної діяльності.

Не допускається виконання однієї й тієї самої кваліфікаційної роботи одночасно кількома студентами тієї самої академічної групи на ідентичній матеріальній базі одного підприємства.

Тема може бути уточнена за ініціативою студента на засіданні кафедри.

Тема бакалаврського дослідження має відповідати актуальним потребам, мати практичну значущість та узгоджуватися зі станом і перспективами розвитку відповідної галузі науки і стандартом спеціальності, в межах якої виконується робота. Формулювання теми повинно бути стислим і точним, відображати суть обраної проблеми. Не рекомендовано в назві вживати розмиті фрази на кшталт: «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...», оскільки вони недостатньо конкретизують предмет дослідження.

Протягом першого місяця сьомого навчального семестру (четвертий курс) студент повинен звернутися до обраного керівника з пропозиціями щодо тематики та попереднім планом виконання роботи.

Після узгодження теми з науковим керівником студент особисто оформлює заяву (зразок наведено в додатку А).

Виконання кваліфікаційної роботи без попередньої згоди на тему з науковим керівником, гарантом освітньої програми та без її затвердження на засіданні кафедри не допускається.

5. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відображати:

професійну підготовленість здобувача і демонструвати його здатність застосовувати отримані теоретичні знання та практичні вміння; аналізувати наукові джерела;

– узагальнювати зібрані дані і застосовувати сучасні методи їх обробки; користуватися сучасними інформаційними технологіями;

– аргументовано залучати національний та зарубіжний досвід у висвітленні досліджуваної проблеми;

– знаходити приклади вирішення аналогічних завдань у вітчизняній і міжнародній практиці та адаптувати їх до конкретного об'єкта дослідження;

– на підставі проведеного аналізу самостійно приймати обґрунтовані рішення.

При виконанні бакалаврської роботи студент зобов'язаний:

– продемонструвати високий теоретичний рівень у комплексному аналізі вибраної теми та вміння критично оцінювати різні наукові й прикладні підходи до розгляду проблеми;

– обґрунтувати актуальність теми та її відповідність сучасному стану науки і практичним завданням галузі;

– володіти навичками критичного аналізу наукових праць, монографій та періодичних публікацій з теми, узагальнювати матеріали стосовно діяльності в сфері землеустрою й кадастру та формулювати аналітичні висновки й пропозиції;

– показати обізнаність у сфері сучасних ГІС-технологій і вміння застосовувати їх для вирішення поставлених завдань;

– продемонструвати навички проведення експериментальних робіт та виконання прогностичного аналізу;

– вміти узагальнювати отримані результати, формулювати висновки та аргументовано обґрунтовувати практичні рекомендації.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач обов'язково посилається на авторів і джерела, звідки запозичено матеріали або окремі результати дослідження. Робота має бути підготовлена державною (українською) мовою. До захисту допускаються лише ті студенти, що виконали всі положення навчального плану, завершили і

захистили передбачені практики, вчасно подали кваліфікаційну роботу, мають позитивний відгук наукового керівника та рецензію фахівця із профільної установи або підприємства, діяльність якого пов'язана з темою роботи (за профілем практичної спрямованості дослідження).

Текст кваліфікаційної роботи повинен містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за потреби);
- анотацію;
- вступ;
- основну частину з підсумками по кожному розділу;
- загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Зміст

Зміст розташовують на початку роботи. Він має відображати назви розділів, підрозділів і пунктів (за наявності заголовків) із зазначенням сторінок, на яких вони починаються. До нього обов'язково включають вступ, висновки до окремих розділів, загальні висновки, додатки та список використаних джерел.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби) у випадку використання у роботі спеціалізованої термінології, маловідомих скорочень, нових символів чи позначень складається окремий перелік, який розміщують перед вступом. Рекомендується оформлювати його у дві колонки: зліва – скорочення за алфавітом, справа – їхнє пояснення. Не варто створювати зайві скорочення або включати ті, що не мають суттєвого значення для розкриття теми.

Анотація

Анотація призначена для стислого ознайомлення з темою та результатами дослідження. Вона повинна містити:

- прізвище та ініціали автора;
- назву роботи;
- спеціальність (шифр і назва);
- орган, де відбуватиметься захист (без зазначення конкретного закладу);
- місто, рік;
- короткий виклад змісту.

В анотації відображаються результати дослідження, підкреслюється актуальність і новизна отриманих висновків, їх

практична значущість (за наявності), а також особистий внесок здобувача у розкриття теми та апробацію результатів. Виклад має бути чітким і лаконічним. Обсяг становить 600–800 слів (приблизно 5000–6000 знаків із пробілами). Наприкінці подають ключові слова (5–7), які відображають основний зміст роботи; їх друкують у називному відмінку в один рядок через кому.

Вступ

У вступі обґрунтовується актуальність теми, характеризується сучасний стан проблеми, визначаються мета і завдання дослідження, об'єкт і предмет, методи, а також теоретичне й практичне значення роботи. Тут же зазначається апробація результатів (якщо вона мала місце, наприклад, у вигляді виступів на конференціях), структура роботи та перелік ключових понять. Рекомендований обсяг вступу до 5 сторінок.

Актуальність теми: коротко й аргументовано доводиться значення обраної проблеми для розвитку знань у сфері землеустрою та кадастру. Це має бути авторський виклад без цитат. Обсяг – 0,5 – 1 сторінка.

Мета роботи: полягає у систематизації, узагальненні та закріпленні теоретичних положень з обраного питання, формулюванні висновків і визначенні напрямів удосконалення об'єкта дослідження. Мета повинна бути чітко пов'язана з темою і кінцевим результатом.

Завдання: формулюються як перелік конкретних дій (проаналізувати, узагальнити, розробити, визначити, довести, встановити, дати рекомендації тощо). Вони мають бути сформульовані максимально точно, адже саме їх виконання визначає структуру розділів і підрозділів.

Об'єкт дослідження: процес або явище, що створює проблемну ситуацію і підлягає вивченню.

Предмет дослідження: конкретна частина об'єкта, яка визначає тему роботи.

Методи дослідження: перелік наукових методів, використаних для досягнення мети (спостереження, порівняння, вимірювання, аналіз і синтез, індукція та дедукція, моделювання, прогнозування тощо).

Структура роботи: кількість розділів і підрозділів, загальний обсяг, кількість джерел у списку літератури, кількість додатків і сторінок, на яких вони розміщені.

Ключові слова: подаються у лапках через кому, не менше шести.

Основна частина

Основна частина складається з кількох розділів, які можуть містити підрозділи та пункти. Кожен розділ починається з нової сторінки і може включати короткий вступ із поясненням напряму дослідження та використаних методів. Зазвичай робота поділяється на три розділи:

Перший розділ присвячений теоретичним основам теми, аналізу нормативної бази та огляду літератури. Огляд має дослідницький характер із посиланнями на авторів, цитати та формули. Кожен підрозділ завершується підсумковою фразою.

Другий розділ містить аналіз стану об'єкта дослідження, методик у та результати його вивчення.

Третій розділ включає практичні розробки, рекомендації та пропозиції щодо вирішення проблем і перспектив подальших досліджень.

Усі розділи повинні бути логічно пов'язані. Наприкінці кожного розділу формулюються висновки, які стисло відображають основні результати.

Висновки

У кінці роботи подаються загальні висновки – коротке резюме, що відображає найважливіші теоретичні та практичні результати. Тут оцінюється стан проблеми, підкреслюються кількісні й якісні показники, обґрунтовується достовірність результатів і надаються рекомендації щодо їх застосування. Основне завдання висновків – підсумувати роботу, показати рівень досягнення мети та виконання завдань.

Список використаних джерел

У список включають усі використані друковані та електронні джерела, розташовані за алфавітом. Бібліографічний опис складається відповідно до чинних стандартів.

Додатки

До додатків вносять матеріали, що допомагають повніше розкрити зміст роботи: таблиці з цифровими даними, схеми, ілюстрації. На всі матеріали у додатках мають бути посилання в тексті. Якщо таблиці чи схеми створені автором, це зазначається у підписі: [складено автором].

6. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Загальні вимоги

Кваліфікаційну роботу бакалавра друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали. Можна також використати папір форматів у межах від 203х288 до 210х297 мм і подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3. Обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра повинен становити 50 – 60 сторінок машинописного тексту (список використаних джерел та додатки до загальної нумерації включаються).

Текст кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий - не менше 20 мм, правий - не менше 10 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм. Шрифт друку (Times New Roman, 14 кегль). Щільність тексту кваліфікаційної роботи бакалавра повинна бути однаковою.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи бакалавра поділяють на розділи та підрозділи – 3 – 4 розділи (по 2–3 підрозділи) основного тексту.

Заголовки структурних частин бакалаврської роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ» (за необхідності), «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу без крапки наприкінці. У випадку, якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (тільки перша велика) з абзацного відступу. Відстань між заголовком (окрім заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 1,5 інтервалам.

Кожен новий розділ кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно починати з нової сторінки, підрозділи подають у продовження загального тексту. До загального обсягу кваліфікаційної роботи бакалавра входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки. Всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерація

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, а також малюнків, таблиць та формул подається арабськими цифрами.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи бакалавра є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки не проставляють. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Ілюстрації

Ілюстрації: фотографії, креслення, схеми, графіки, карти і таблиці тощо, розмір яких не перевищує 0,3 формату А4, можливо подавати в кваліфікаційній роботі бакалавра безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у додатках з відповідними посиланнями на них по тексту. Схеми, креслення чи таблиці, які не є авторськими, мають містити посилання на відповідне джерело.

Наприклад: Цитовано за [8, с. 24]. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення.

Наприклад: (див. рис. 6.1)

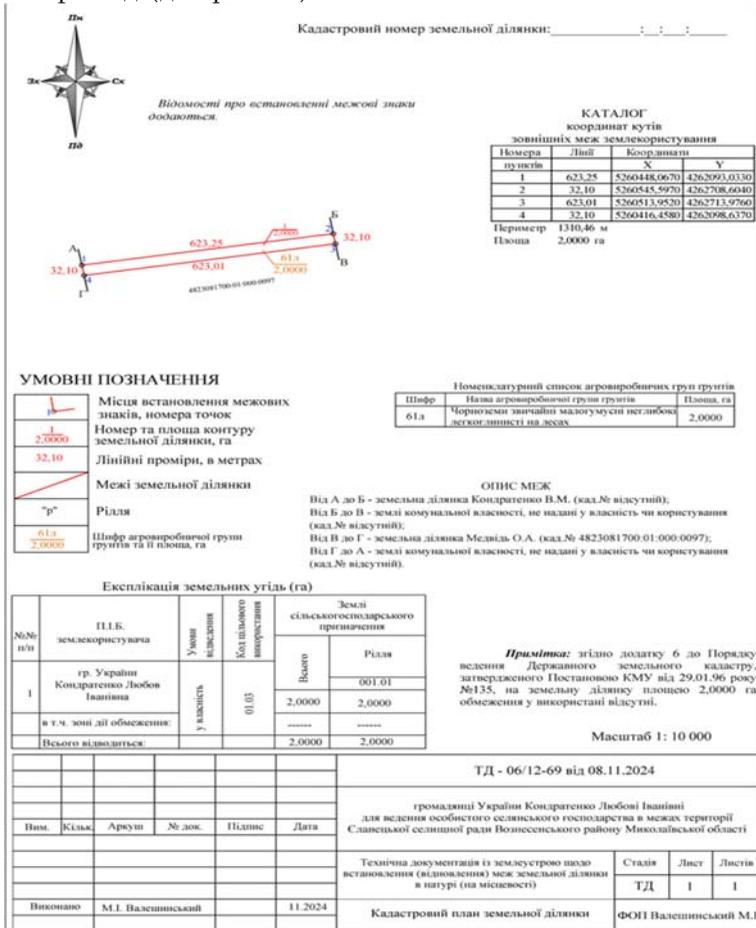

Рис. 6.1. Кадастровий план земельної ділянки.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона наведена вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті бакалаврської роботи. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, «Таблиця 2.1».

Таблиця повинна мати назву, котра розміщується над нею та друкується симетрично до тексту. Назва та слово «Таблиця» починаються з великих літер.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або переносючи частину таблиці на наступну сторінку, при чому строка її заголовку та перший стовпчик (за необхідності) повторюється у кожній частині таблиці.

Слово «Таблиця__» вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці » із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставляться. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Таблицю розміщують після першого звернення до неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеної бакалаврської роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Приклад побудови таблиці:

Таблиця (номер)

Формули та рівняння

Формули та рівняння розташовуються безпосередньо після тексту, в якому на них посилаються, посередині рядка. Вище та нижче кожної формули має бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули та рівняння нумеруються порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою.

Номер формули або рівняння слід зазначати у круглих дужках на рівні формули у крайньому правому положенні на рядку.

Посилання

При написанні кваліфікаційної роботи бакалавра студент повинен давати посилання на джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться в кваліфікаційній роботі бакалавра, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота. Якщо використовують відомості, матеріали монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, на які дано посилання в кваліфікаційній роботі бакалавра. Посилання на джерела в тексті кваліфікаційної роботи бакалавра слід зазначати порядковим номером за переліком джерел, виділивши двома квадратними дужками, із позначенням сторінок, наприклад, «... у праці [8, С. 24]», (варто врахувати, що посилання має бути не більше, ніж на 2 сторінки).

Цитування та посилання на використані літературні джерела

Для посиланням на джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання, наприклад: «... [26, с. 37]»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи бакалавра на джерела зазначається у кінці речення згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад: «...у роботах [1-7]...».

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на які є посилання в магістерській роботі, наприклад: «... [26, с. 37]».

Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщується після висновків і містить бібліографічні описи використаних джерел. У списку використаних джерел спочатку зазначається законодавча та нормативна база дослідження (розміщення систематично-алфавітне), потім інші джерела у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Електронні видання подаються у загальному алфавітному порядку з обов'язковою вказівкою автора та назви цитованої роботи. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 [2].

Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Зразки бібліографічного опису наведені у Додатку Г.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження роботи після тексту. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. У правому верхньому кутку рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки. Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатку, наприклад: рис. Д. 1. 2 – другий рисунок першого розділу додатку Д); формула (А. 1) – перша формула додатку А.

7. ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Керівник складає **відгук** на бакалаврську роботу, в якому (Додаток Д):

✓ відбито стислий перелік основних питань, розглянутих у випускній кваліфікаційній роботі, глибину викладу матеріалу, співвідношення щодо обсягу окремих частин роботи й ступеня їх значущості;

✓ охарактеризовано роботу з огляду на її актуальність та практичну значущість поставлених у роботі завдань;

✓ визначено позитивні елементи роботи, вказано ступінь самостійності слухача в прийнятті окремих рішень, обґрунтовані висновки;

✓ висвітлено ставлення бакалавра до виконання роботи;

✓ зроблено висновок щодо рекомендованої оцінки та присвоєння бакалавру відповідної кваліфікації.

Завершена й перевірена науковим керівником бакалаврська робота підлягає рецензуванню. Рецензент має бути визнаним фахівцем тієї галузі, в межах якої виконувалося бакалаврське дослідження, мати науковий ступінь. Допускають внутрішнє рецензування співробітниками університету, що працюють на кафедрі, на якій виконується бакалаврське дослідження.

У рецензії мають бути відображені (Додаток Ж):

1. Актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи.

2. Переконливість аргументації у визначенні цілей і завдань дослідження.

3. Ступінь і повнота відповідності зібраних матеріалів меті й завданням дослідження.

4. Якість обробки матеріалу.

5. Відповідність змісту й оформлення роботи пред'явленим вимогам.

6. Обґрунтованість зроблених висновків і пропозицій.

7. Теоретична й практична значущість виконаного дослідження.

8. Конкретні зауваження по змісту, висновках, рекомендаціях, оформленні роботи із вказівкою розділів і сторінок.

9. Рекомендації з оцінки бакалаврської роботи.

Закінчується рецензія словами: «рекомендована оцінка ...» (за 100-бальною шкалою). Студенти повинні пам'ятати, що бакалаврські роботи, які не мають письмового відгуку наукового керівника та письмової зовнішньої рецензії, до захисту не допускаються.

8. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Загальні вимоги до презентації

Створення презентації до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає наочне та лаконічне подання ключових результатів дослідження. Підготовка презентації забезпечує реалізацію двох стратегічних завдань:

- створення стислого, проте змістовного конспекту доповіді для захисту кваліфікаційної роботи бакалавра;
- публічна демонстрація найважливіших результатів дослідження, на основі отриманих теоретико-практичних перевірених висновків.

Презентація виконується державною українською мовою. Рекомендоване програмне забезпечення для створення презентації до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра - Microsoft PowerPoint.

Структурно презентація орієнтовно повинна складати до 15 слайдів.

- Слайд 1 – тема кваліфікаційної роботи бакалавра, ПІБ виконавця та наукового керівника.
- Слайд 2 – зазначається актуальність теми дослідження.
- Слайд 3 – мета, об'єкт, предмет дослідження.
- Слайд 4 – вказуються використані підходи та методи дослідження.
- Слайд 5 – зазначається новизна
- Слайди – зазначаються завдання та відповідні до них висновки, котрі були досягнуті у процесі дослідження (кількість слайдів може варіюватися в залежності від кількості поставлених дослідником завдань).
- Слайд – представляються результати апробації наукового дослідження (наукові статті, тези).

Вимоги до розробки презентації

Перед початком розробки презентації обов'язково необхідно враховувати тривалість доповіді, яка повинна бути в межах 5-7 хвилин. Не рекомендується заповнювати слайди суцільним текстом, бажано використовувати ключові слова та фрази. Крім того, уривки текстового матеріалу, котрі включають у себе проміжні або кінцеві результати дослідження, а також містять числові показники, бажано організовувати у вигляді таблиць, графіків та діаграм. Допускається створення та використання фото та відеоматеріалів, якщо їхня наявність підкріплює результати дослідження. Матеріал, котрий викладається на слайдах презентації, повинен бути логічно структурований, грамотний та вичитаний. Доповідь бакалавра не повинна дублювати інформацію, зображену на слайдах, а лише пояснювати та доповнювати її. Використання різного роду ефектів та анімації не повинно заважати сприйняттю інформації, а навпаки посилювати її, надавати певні акценти. Контраст між текстом, фоном та графікою повинен забезпечувати читабельність тексту.

Презентація повинна бути підготовлена до дня попереднього захисту кваліфікаційних робіт бакалавра на кафедрі.

9. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Підготовка студентів до захисту

До захисту студент готує стислу доповідь, в якій слід коротко викласти основні результати дослідження. Регламент доповіді – 5 – 10 хвилин (5 – виступ, 5 – відповіді на питання). На підкріплення доповіді розробляється **презентація** (до 15 слайдів із найважливішими рисунками та таблицями).

Як скласти доповідь бакалаврської роботи:

1. Використовуйте анотацію, яку складали до вашої праці. В ній вже викладено основні відомості, про які потрібно розповісти у доповіді.

2. Строго дотримуйтесь наукового стилю, не допускайте розмовних оборотів та жаргону.

3. Приділіть особливу увагу вступу до промови. Необхідно привітатись («Доброго дня, шановні члени екзаменаційної комісії!») та представитися («Вашій увазі пропонується кваліфікаційна робота ПІБ на тему «...»»).

4. Слідкуйте за тим, щоб доповідь логічно пояснювала представлену презентацію роботи. Якщо якісь відомості вже розміщено на слайді, не обов'язково дублювати їх у промові: досить

сказати, що вони представлені на екрані.

5. Наголошуйте на практичному розділі роботи, теоретична частина зазвичай не викликає особливих питань.

6. Наприкінці доповіді подякуйте за увагу та запропонуйте викладачам поставити запитання та висловити зауваження.

Процедура захисту

1. Доповідь студента про зміст роботи;
2. Запитання до бакалавра, відповіді студента на запитання членів ЕК;
3. Оголошення відгуку наукового керівника або його виступ;
4. Оголошення основних положень рецензії та надання відповідей на зауваження рецензента (за їх наявності)
5. Заключне слово студента.

Після закінчення процедури захисту ЕК на закритому засіданні обговорює результати захисту кваліфікаційних робіт бакалавра і приймає рішення про присвоєння студенту відповідної кваліфікації.

Результати захисту кваліфікаційної роботи бакалавра визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» (табл. 9.1.). Рішення ЕК про оцінку результатів захисту кваліфікаційних робіт бакалавра голова ЕК оголошує студентам у день захисту.

Таблиця 9.1

Шкала відповідності балів за 100-бальною системою та національною шкалою.

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА EKTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад оформлення заяви

Завідувачу кафедри управління земельними ресурсами факультету економічних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили

*Перович Л.М.
студента(-ки) 4 курсу*

ПІБ (повністю)

Прошу дозволити мені писати кваліфікаційну роботу на тему

« _____ »
(назва теми курсової роботи)

та призначити науковим керівником

посада та ПІБ (повністю)

Дата

Підпис студента

* пишеться власноруч

**Приклад оформлення титульної сторінки
кваліфікаційної роботи бакалавра**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра управління земельними ресурсами

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр
галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво
спеціальності: G 18 Геодезія та землеустрій

за освітньо-професійною програмою «Геодезія та землеустрій»

Тема: Особливості розробки проекту землеустрою щодо встановлення
(зміни) меж населеного пункту

Виконав(ла):
студент(ка) _4_ курсу, групи _____

_____
(П.І.Б. студента)

Керівник:

_____
(науковий ступінь, посада, П.І.Б.)

Рецензент:

_____
(науковий ступінь, посада, П.І.Б.)

Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи магістра

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	5
1.1. Назва першого підрозділу розділу 1	5
1.2. Назва другого підрозділу	9
1.3. Назва третього підрозділу	13
<i>Висновки до розділу 1</i>	
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	18
2.1. Назва першого підрозділу розділу 2	18
2.2. Назва другого підрозділу	22
2.3. Назва третього підрозділу	26
<i>Висновки до розділу 2</i>	
РОЗДІЛ 3. НАЗВА ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	30
3.1. Назва першого підрозділу розділу 3	34
3.2. Назва другого підрозділу	37
3.3. Назва третього підрозділу	40
<i>Висновки до розділу 3</i>	
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	50

Приклади оформлення бібліографічного опису списку використаних джерел

Законодавчі та нормативні документи	1. Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). 2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Один автор	1. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	1. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	1. Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири та більше авторів	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укргропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с. 2. Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Окремий том багатотомного видання	1. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Стаття з енциклопедичного видання	1. Енциклопедія історії України: у 10 т./ред. рада: В. М. Литвин (готова) та ін.; НАН історії України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т 9. С. 36 – 37.

Колективний автор	1. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Конференції	1. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу . продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. 2. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.
Збірник	1. Україна – сузір'я культур: збірник. Київ: Новий друк, 2018. 244 с.
Дисертація	1. Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.
Автореферат дисертації	1. Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Періодичне наукове видання	1. Клїтна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). 2. Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i> . 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).
Електронний ресурс	1. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017). 2. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017). 3. Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).

Зразок відгука наукового керівника

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу на здобуття
ступеня вищої освіти бакалавр
галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво
спеціальності: G 18 Геодезія та землеустрій
за освітньо-професійною програмою «Геодезія та землеустрій»
студентки Чорноморського національного університету ім. Петра Могили
Стоян Галини Володимирівни
на тему: **Геодезичне забезпечення нормативної грошової оцінки земель**

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю підвищення точності та об'єктивності нормативної грошової оцінки земель в Україні. Стоян Г.В. дослідила та вдосконалила методику нормативної грошової оцінки земель з урахуванням геодезичного забезпечення та зносу інженерних мереж.

Під час проведення дослідження авторкою було вивчено теоретичні основи грошової оцінки землі та методи розрахунку витрат на освоєння територій, проаналізовано існуючі нормативні документи та програмні комплекси, що використовуються для розрахунку, оцінивши їх відповідність сучасним вимогам. Також було проведено порівняльний аналіз результатів розрахунку витрат за різними методиками та розроблено пропозиції щодо вдосконалення методики нормативної грошової оцінки земель.

Робота є самостійним і завершеним дослідженням, виконувалася згідно з поставленими завданнями та встановленим графіком. Отримані результати та наведені пропозиції є теоретично обґрунтованими та мають практичну цінність. Стоян Г.В. витримала чинні вимоги щодо виконання та оформлення кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр, продемонструвала достатній рівень фахових компетенцій. Таким чином, робота Стоян Г.В. може бути допущена до захисту кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво спеціальності: G 18 Геодезія та землеустрій за освітньо-професійною програмою «Геодезія та землеустрій».

Науковий керівник

Перович Л.М.
д-р техн. наук, професор

«___» _____ 2026 р.

Додаток Ж

Зразок рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму «Геодезія та землеустрій»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво
спеціальності: G 18 Геодезія та землеустрій

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

В сучасних умовах землевпорядна служба потребує поповнення кадрового потенціалу фахівцями, які володіють знаннями та вміннями вирішувати професійні завдання, володіти сучасним обладнанням та програмним забезпеченням.

Подана до рецензування освітня програма «Геодезія та землеустрій» розроблена, як узгоджений комплекс освітніх компонентів, спрямований на досягнення навчальних цілей, здійснення професійної діяльності. В ОП розглядається організація раціонального використання та охорона земель, здійснення землеустрою, формування та ведення державного земельного кадастру.

ОП містить перелік навчальних дисциплін, курсових проєктів, навчальних та виробничих практик, методів та результатів навчання, які в сукупності забезпечують як нормативні, так і вибіркові результати навчання та компетентності випускника за спеціальністю *193 Геодезія та землеустрій* галузі знань *19 Архітектура та будівництво*.

Враховано наші побажання щодо оволодіння відповідними компетенціями відносно розробки планів, як системи взаємозалежних умов і параметрів господарюючих суб'єктів, формування навичок здійснення планування на місцевому та регіональному рівні. Вдосконалено компетентності щодо ведення земельного кадастру, оцінки та реєстрації земель сприятиме здатності проведення заходів щодо раціонального використання та забезпеченню якісної підготовки здобувачів вищої освіти.

Дана освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю *G 18 Геодезія та землеустрій* може бути рекомендована до впровадження в освітній процес.

03.06.2026 рік

ФОП Селін Віктор Геннадійович

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302: 2015): презентація/Наук. біб-ка НаУКМА. URL : <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015>
2. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання Видання офіційне. – К.: Держспоживстандарт України, 2015.
3. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
5. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Освітньо-професійна програма «Геодезія та землеустрій» за спеціальністю 193 – Геодезія та землеустрій, галузі знань: 19 – Архітектура та будівництво. Режим доступу: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/193_OPP_2022.pdf
7. Положення про академічну доброчесність у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Наказ № 4 від 25.04.2024 року. Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist-1-1.pdf>
8. Положення про організацію освітнього процесу у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Наказ № 4 від 25.04.2024 року. Режим доступу: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_Pro_organizatsiyu_osvitnogo_protsetsu.pdf
9. Приклади оформлення використаних джерел відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академперіодика» НАН України. URL: <http://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf>
10. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (далі – Стандарт) галузі знань 19 Архітектура та будівництво зі спеціальності 193 Геодезія та Землеустрій. https://osvita.ua/doc/files/news/824/82457/193_Heodeziya_zemleustriy_517-bakalvr_1.pdf

ДЛЯ НОТАТОК

Андрій Юльянович Мась

Методична серія
Випуск № 478

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПІДГОТОВКИ, ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ**

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальності: G18 Геодезія та землеустрій

Друкується в авторській редакції
Комп'ютерна верстка *В. Шевченко*.
Друк *С. Волинець*. Фальцювально-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 18.03.2026.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк різнограф.
Ум. друк. арк. 2,09. Обл.-вид. арк. 1,27.
Тираж 10 пр. Зам. № 7199.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003 м. Миколаїв, вул. 68 Десантиків, 10.
Тел.: +380 (512) 50-03-32, +380 (512) 76-55-81,
e-mail: rector@chmnu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №6124 від 05.04.2018